

בות. / מבעד לחלון אני שולח אליהן ידיים
בגניבה, ממציא בשורות. / מחליף נוף, כדי
שלא ישעמם להן בדרך לכסוף" (ע' 25).
הכתיבה היוצרת היא "מודוס ויונדי" שבין
אשליה ומרירות, משהו שמציל את הכותב
מחלום האור האבוד ומפאב הקיום הקשה:
"בוא, אומר הקיר. חדר העבודה מכיר במש-
גים וסולת. / חשבון השמש לא עליך לוי-
כור. / חלק מהאור שבא מוצא בתוך חדר
עבודת באר. / חלק מהאור מאחר". (ע')

(13)

באחד משירי "כוכבים בחוץ" כותב נתן
אלתרמן: "הנה העצים במלמול עליהם. /
הנה האוויר הסתחרחר מגבוה / אינני רוצה /
לכתוב אליהם. / רוצה בלבם לנגוע". גם
כאן מעידה השירה על כותבה שהוא נכסף
לגעת בלב הדברים, בלב המעשים והצורות.
אבל כאן מושא של אהבה, תחושות של
ציפייה ונגיעה בחלל הריק מתחברים כדי
כך לכתובה עד שאין לדעת מה אמיתי ממה:
נוף בממד כפרי. פניך דומים לביתי. לא
השקיעה. / המגע העדין של השמש זה-
אדמה עושה את האופק. / — — בתוך
הלילה הצמיחה המשורגת הזו הופכת לזכ-
רון. / אני מחזיק עפרון. — — / אני
נשאר אחרון. לילה עמוק נסוג. אני רושם
עכשיו: / גם הלילה אני מחכה לאהבה
לשוא.

ההשתוקקות אל מה שמצוי מעבר למציאות
חיינו, אל מה שאינו קיים או אינו אפשרי
על-פי טבעו, נותנת לשירתו של ברתנא טעם
רומנטי מיוחד-במינו שאינו מקובל על רובם
של משוררי הדור הצעיר בארץ. במכוון
נקטתי לשון המצינת תכונה ואינה מציינת
סוג: "טעם רומנטי" ולא "שירה רומנטית",
במובנה הידוע. יש בשירים ערגה ורפות אך
אין בהם תמימות-שבמחשבה:

צריך להכין את האדמה לקראת כל הרוך.
/ קוראים לאיזה עץ. מלמדים אותו להיות
סוף. / נושמים אתו עד עומק שרשיו.
הוא שוכח צמרתו. / אני שוכח ענף. /
ארצות אחדות מתחברות לרקיע שלו. /
ארצות אחרות הולכות. / כל הלילה אני
והוא לומדים לבכות. (ע' 12)

אמי—המשא הזה כבד / כמעט / וגם
אם אושר אין הוא / קרוב הנני. (ע' 21)
בשירה, מוחשת, קמה לתחייה נוכחותה של
האם, בשירה שהיא חקר. תמונת העץ הנני-
פרת, ש"נופו נאסף אל צילו", מאחדת סוף
ושיבה לראשית, לרחם האם, מאחדת מוות
ותחייה.

ב.צ.

מסעות רדופים

מסע חשוב עושה הקורא שעה שהוא מכוון
את הנפש לפענה סימנים בשירתו של
אורציון ברתנא. יש בה ניגון ומחשבה עמו-
קה ודימוי מפתיע, ואלה מעניקים ייחוד
וענין לקובץ שיריו.

"אנשים מתחברים לשיר, וערשים אותו,
והולכים" (ע' 60). הרגשת-עולם פיוטית היא
מתן גפלא למי שניחן בה, אבל בחשבון
אחרון היא מביאה לנושאייה בדידות שרשית
והכרת-אבדן:

התכלת תלולה מאד. אין להפעיל. אין
לגעת. / העצים שעלו מן האור עומדים
על בהונות. / וכבר היתה האש. ברחוב
הולך הרמץ. / אני הדלקתי בעיני השי-
כורות // — — שלכת בעיניה. אבל המר-
חקים כורעים / ולא ללדת. היום חוצה
את נתיבו / אל החרמש. בשיבלי עולה
האש". (ע' 50)

גם תהליך היצירה עצמו הוא חלק מראיית-
עולם פיוטית, ומשורר הוא מי שכל מגעו
עם העולם יש בהם כוח-ראייה: "כל-כך
הכל שקוף, ואני שם חלונות בידיים" (ע'
45). וירג'יניה וולף כתבה פעם ביומנה:
"האם יש לי הכוח להעביר את המציאות
האמיתית, או אולי אני כותבת מסות על
עצמי?" המשורר מתקיים אפוא בכוח האל-
טרנאטיבות שהוא ממציא. ראייה רב-זוויתית
היא הנותנת לו חיים: "אני כל-כך משקר
בשירים כדי לא למות / — — אני יכול
להיות בכל צומת. החוזק שלי נושא רב-

* אורציון ברתנא: מסעות רדופים (שירים);
הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1975; 60 עמ'.

חותיה בשעות החולפות ומתגברת בהתמדה על גסות-הרוח של מאהבה.

שעות האהבה נוגות ומלאות צער. האשה הקשישה אינה מסתירה כלל את מאהבה; היא משחקת בתפקיד האשה המפתה והמנצחת, ומצליחה בכך. קולט מבליטה היטב דו־משמעות זו בחייה. האשה לבדה יודעת את האמת, אך כלפי־חוץ היא נושאת בגאון את כתר האוהבת והנאהבת, בלי התחשב בגילה. עד שבא המשבר: הצעיר נושא אשה צעירה, ומיד לאחר נישואיו הוא נוטש אותה וחי במשך חדשים אחדים חיי רווקות שלא ידע כלל כמותם לפני נישואיו. לאחר־מכן הוא מנסה לחזור לאשתו ונוטשה שוב כדי לחזור לאהובתו. אך זו מבינה כבר שהגיע קץ ההרפתקה, והיא משלחתו אל אשתו.

הדראמה נרקמת על רקע חיי־החברה של המעמד הבינוני המצליח בפאריז. המחברת מתארת בעיקר הרבה גשים זקנות, בעלות עבר דומה. מכל עברן נשארו להן הזכרונות והאמצעים שהשפילו להבטיח לעצמן בימי הצלחותיהן, אך הן עצמן עלובות ומדוכאות, נזונות מפירורי רכילות ומקינאה גלויה. בבוקר הן עוקבות אחר ידיעות הבורסה, כדי לבחון את רווחיות ההשקעות שלהן, בצהריים הן משחקות בקלפים, ובשעות הערב מרכילות זו אצל זו. תיאורי הגשים האלו מלאים, דשנים ומושלמים: כל רחשי־לבן כמו פרושים על כף־היד, והסופרת קוראת בהם ומציירת בכשרון רב את הנפשות הפועלות.

עד המלך

סיפורו של נתן שחם עוסק בעבר ובהווה. העבר הן שנות השלטון הבריטי בארץ־ישׂ־ראל, וזהוהוה—השנים הקרובות לנו במדינת־ישראל. אלה שהגיעו למדינה והשתלבו במבנה החברתי שלה מוסיפים לשאת את אותות התקופה ה"הירואית". יחידים ממשיכים בשי־רות המודיעין ובחיים פורטיטאניים שקיבלו

זו דרך המשורר לקבל את היעדר השלמות, זו נחמתו וזה המוטו שלו לעצמו: צער העולם אין לו תקנה, על כן עליך ללמוד להתפייס עם הדברים שנמנעו ממך לתמיד. ראייה פיוטית אינה מייפה למענך דבר, היא מחייבת אותך ללמוד לצמוח עם הסתירות שאינן מתישבות בלבך, שבגללן לבך נוסע למרחקים.

לא רק בטעמה הרומנטי נבדלת שירתו של ברתנא משירתם של בני־דורו, ולא בתימא־טיקה המורכבת שלה ושפתה ה"שירית" (שלא על־דרך "הביטוי הפרוזאי" המקובל בשירה החדשה), ולא רק ביסוד המוזיקלי המאפיין אותה בכירור, אלא בעיקר במקוריות ההבעה שלה, בצירופיה בלתי־הרגילים ובהפתעות שהיא אוצרת בתוכה.

ש. ק.

שרי

"שרי" הוא סיפורה של הסופרת הצרפתית הידועה סידוני־גבריאל קולט (1873—1954), שכתבה בעיקר על האהבה, התשוקה והטבע. גיבוריה חיים בעולם יצרי־חושני ורחוקים מחוויות מופשטות. אלא שידעתה העמוקה של הסופרת את דמויותיה הקנתה לה יכולת ציור, סגנון מקלח וכוח־שיכנוע.

ב"שרי" מתארת הסופרת אהבה בין אשת־שעשועים מזדקנת, בת חמישים, לצעיר כבן עשרים. הניגודים גדולים: מצד אחד, הנסיון וההרפתקות המרובות והחולפות במשך שלו־שים שנים, ומצד שני—צעיר יפהפה, ריק וגס־רוח, המכיר בכוח משיכתו המינית. האהבה נמשכת כשבע שנים ומעידה על קסמיה של האשה המזדקנת, היודעת להיאבק עם הגיל ולמחוק כביכול מספר־חיה שנים לא מעט. אך זו אהבה מלאה עצב, ואימת השקיעה המתקרבת מאפילה עליה. יודעת האשה שכל יום שעובר מקרב את הקץ, את הפרידה הממששת־ובאה. לכן היא נאחזת בכל כו־

* נתן שחם: עד המלך; עם עובד / ספריה לעם, תל־אביב, 1975; 279 עמ'.

* קולט: שרי; תרגום: בבה ינאי; עם עובד / ספריה לעם, 1975; 167 עמ'.